

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
MENKUL KIYMETLER KOMİSYONU

MENKUL KIYMETLER YASASI : Açılım No. 56138 / Temmuz 26, 2007

HESAP VE UYGULAMA YAPTIRIM : Açılım No: 2658 Temmuz 26, 2007

DAVA DOSYASI : Dosya No. 3-12712

DAVALILAR : (a) DELTA & PINE LAND ŞİRKETİ ile
(b) TÜRK DELTAPINE ŞİRKETİ

TALEP : Davalı şirketlerin 1934 tarihli Menkul Kıymetler Borsası Yasası'nın 21/C maddesine aykırı uygulamasının durdurulması.

I.

Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'nun, 1934 tarihli Menkul Kıymetler Borsası Yasası'nın (Borsa Yasası) 21/C maddesi uyarınca Delta & Pine Land Şirketi ile Turk Deltapine firmalarının hukuksuz uygulamalarının durdurulması talep edilmiştir.

II.

Bu işlemler sürerken, davalılar komisyonu kabul ettiğine dair mutabakat metnini sunduğu görülmüştür. Komisyonun yetkisi dışında olan bu işlemlerin veya komisyon tarafından ya da komisyon yerine sunulmuş diğer işlemlerin devamı için, mevcut şartlar göz önünde

bulundurulacak, davalılar aşağıda belirtildiği üzere 1934 tarihli Menkul Kıymetler ve Borsa bölümünün 21/C maddesi uyarınca bu yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir.¹

III.

Bu yasa ve davalıların teklifleri uyarınca, komisyon²:

A. Davalılar

1. Davalı Delta & Pine Mississippi, Scott bölgesinde ofisi olan bir şirkettir. Delta & Pine öncelikli olarak çeşitli pamuk tohumlarının pazarlamasını ve üretimini yapan bir şirkettir. Delta & Pine Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ülke ile işbirliği içerisinde. Delta & Pine'in hisse senet kayıtları Menkul Kıymetler ve Borsa Yasası bölüm 12(b) uyarınca New York Borsası'nda gereken zamanda kaydedilmiştir. **Delta & Pine, Monsanto tarafından 2007 Haziran ayında yasaya uygun olarak ve Adalet Bakanlığı'nın 31 Mayıs 2007'deki onayı ile devralınmış**, ürünleri de 2007 Haziran ayında tekrar listelenip, tekrar kayda alınmıştır.
2. Davalı Türk Deltapine Mississippi Scott bölgesinde ofisi olan bir şirkettir. Türk Deltapine Şirketi tamamen Delta & Pine 'a ait olan Türkiye'de pamuk tohumu satışı ve üretimi için kurulmuş bir alt şirkettir. Türkiye'de pamuğun yerel tüketimi ve diğer dış ülkelere ihracı amaçlı kurulmuştur.

B. Gerçekler

Özet

1. 2001-2006 yılları arasında, Türk Deltapine, **Türkiye Tarım ve Köyişleri Bakanlığı**'na bağlı çeşitli kuruluşlara (ödeme, yolculuk, otel masrafı, klimalar, bilgisayarlar, mobilya dahil) 43.000-Amerikan Doları tutarında ödeme yapmıştır. Türk Deltapine şirketi bu ödemeleri Türkiye'de iş yürütmek için alınması gereken çeşitli belgeleri alabilmek için yapmıştır. Davalıların iş yapma ve işleri yürütmesini sağlayan bu ödemeler, **Yabancı Yolsuzluk İnceleme Merkezi**'nin rüşvete karşı ileri sürdüğü kuralları çiğnemiştir. Bunun yanında, bu ödemelerle ilgili olarak, Delta & Pine şirketi nizami kayıt defteri tutmamış ve gerekli etkili kontrolleri yapmamıştır. Sonuç olarak, Delta & Pine, FCPA (Yabancı Yolsuzluk İnceleme Merkezi)'nin öne sürdüğü kontrolleri, kayıtları ve kitapları kötüye kullanmıştır.

¹ Bunun yanında, komisyon, bu ihlaller için para cezası öngören Amerika Birleşik Devletleri Kolombiya eyalet mahkemesine eş zamanlı bir şikâyet bildirmiştir. Komisyonun suçlamasını inkâr veya kabul etmeden, Delta & Pine ile Türk Deltapine şirketleri her iki şirketin toplam 300.000.-Amerikan Doları paraya çarptırılma cezasına razı gelmişlerdir.

² Bu noktadaki bulgular Davalıların yerleşim için yaptıkları teklifleri doğrulamıştır ve bu süreç içinde herhangi başka bir kurum ya da kişiyi bağlamaz.

Türk Deltapine Şirketi'nin Türk Yetkililerine Ödemeleri

2. Türk Deltapine Şirketi birçok çiftlik sahibi ile kendilerine tohum yetiştirmesi için anlaşma imzalıyor. Türk çiftçiler bu tohumları Türk Deltapine şirketine satana kadar ellerinde bekletiyorlar. MOA'nın gözlemcileri tarlanın alanını ve boşluğu hesaplayıp tahmini elde edilebilecek ürün miktarını öğreniyorlar. Gözlemciler zamanlama yapıp çalışıyorlar. Ürün daha tarladayken ve pamuk kozalarının üçte biri henüz açılmamışken bu gözetimi yapıyorlar. Gözetim bittiğinde, MOA gözetimcileri gözetim raporunu tamamlamak zorundadırlar. Gözetim ve gözetim raporları, Türk Deltapine Şirketi, Türk çiftçilerinden pamuk tohumlarını almadan önce bitirilmek zorundadır. Birçok durumda, MOA gözetimcileri yapmaları gerektiği gibi gözetimi yapmadan ve raporları tamamlamadan önce Türk Deltapine şirketinden ödemeler almıştır.
3. Türk Deltapine şirketi ayrıca **Ekonomik İşbirliği ve Geliştirme Kurumu** tarafından kalite ve bazı özelliklerin sağlanmasını garanti etme amaçlı testleri yapan, MOA'nın yetkili olduğu laboratuarlardan sertifikalar almak zorundaydı. Türk Deltapine Şirketi'nin ayrıca tohumu ihraç edip satabilmesi için yine MOA'dan bir başka sertifika alması gerekiyordu. Normalde bu sertifikaları alabilmek için, MOA gözlemcileri Türk Deltapine şirketinden tohum örnekleri alması gerekir. Örneklemeye ile ilgilenen memurlar bu örnekleri test ve sertifikalamaya göndermeden önce toplayıp resmi zarflar içine yerleştirir. Örneklemeye ve tohumların laboratuara geçirilmesi süreci boyunca, memurlar bu tohumların kimyasal olarak sağlıklı bir şekilde zarflanıp paketlenildiğini sağlaması gerekir. Bu MOA sertifikalandırmaları, Türk Deltapine şirketi tohumları Türkiye'de satmadan ya da diğer ülkelere ihraç etmeden önce tamamlanmalıdır. Birçok durumda, Türk Deltapine Şirketi'nden ödeme alan ve bu sertifikalandırmayı gerçekleştiren MOA görevlileri tohumun zarflanması, ayrıca kimyasal şartlara uygun şekilde transfer edilmesi ile ilgili gerekli şartları sağlamamıştır.
4. Mayıs 2004'den önce, MOA görevlilerine Türk Deltapine tarafından yapılan ödemenin parası atık ürünlerden elde edilen para ile yapılmıştır. Bu satışlar ve MOA görevlilerine yapılan ödemeler davalıların kayıt defterlerine ve hesaplarına geçilmemiştir. Bunun yanında, Türk Deltapine şirketinin kayıtlarında ve hesap girdilerinde MOA görevlilerine "Taşıyıcı Ücreti" başlığı altında var olmayan şahıslar kullanılarak ödeme yapıldığı görülmüştür.

Delta & Pine Şirketi, Türk Deltapine Şirketi'nin Ödemelerini Öğreniyor ama Ödemeler Devam Ediyor!

5. Mayıs 2004'de, Amerika'daki Delta & Pine yetkilileri, Türk Deltapine Şirketi'nin MOA çalışanlarına ödeme yaptığını öğreniyor. Delta & Pine Şirketi, Türk Deltapine Şirketi'nin

ödemelerini incelerken bütün koşulları göz önünde bulundurmamış ve gerçekleri göz ardı etmiştir.

6. Ödemeleri durdurmak yerine, Delta & Pine şirketi Türk Deltapine çalışanları ile takibi prosedürü uygulayarak ödemelerin devam etmesine izin vermiştir. Türk Deltapine şirketi MOA çalışanlarına ödemeyi kendisi yapmak yerine, bir kimya şirketine yaptırıyor. Türk Deltapine çalışanları MOA çalışanlarına yıllık ödenecek para miktarını hesap ederek, kendilerine vermeleri için bu miktarı yine kendisi ile de çalışan bir kimya şirketine aktarmıştır. Kimya şirketi, bunun karşılığında, bu paraları toplayıp, aktarmayı yaptığı için 10% pay alıp, bütün para için Türk Deltapine şirketine kimyasal madde satmış gibi fatura keserdi. MOA çalışanlarına ödemeler Mayıs 2004 den sonra yapıldığı için, Türk Deltapine yada Delta & Pine şirketinin kitap, kayıt veya hesap girdilerine yazılmamış, kayıt edilmemiştir. Dahası, bu prosedürü kurulurken, Delta & Pine şirketi sözleşmelerinde “bu süreci izlenmeye yönelik etkili kontroller bulunmamakta” notu geçilmiştir.
7. Türk Deltapine şirketinin MOA çalışanlarına yaptığı ödemeler, Delta & Pine şirketinin bir muktesibi tarafından gün yüzüne çıkarılana dek 2006 yılına kadar devam etti.

C. Yasal Analiz

Borsa kanunu 30A maddesi sertifika veren kurumların ve diğer belirli şahısların yada bu kuruma bağlı kişilerin sertifika verirken herhangi bir ücret alma yada verme olayının olmaması konusunda, kararı ve sonucu etkilememesi için kesinlikle uyarır ve yasaklar. Borsa Kanunu 13(b)(2)(A) maddesi, yerel şirketlerin detaylı bir şekilde girdilerini ve çıktıklarını, sertifika verenlerle yaptıkları dosya alışverişlerinin kayıtlarını, kitaplarını ve hesaplarını tutmalarını zorunlu kılar: ve Borsa kanunu Bölüm 13(b)2(B) bu tür şirketlerin dahili bir muhasebe kontrol sistemi kurarak şunları garanti altına almasını zorunlu kılar: İşlemlerin yönetimin genel yada spesifik yetkisi ile yapılması, işlemlerin genel olarak kabul görmüş muhasebe prensiplerine yada diğer kriterlere uygun olarak finansal açıklamaları destekler nitelikte kayıt altına alınması. 15 U.S.C. §§ 78m(b)(2)(A) ve 78m(b)(2)(B).

Yukarıda detaylı bir biçimde anlatıldığı gibi, Türk Deltapine, Delta & Pine şirketinin bir acentası olarak, MOA çalışanlarına iş yapabilme adına birçok usulsüz ödemelerde bulunmuştur. Bu süreç içerisinde, MOA çalışanları FCPA ‘ya göre yabancı yetkili olarak nitelendiriliyordu ve MOA FCPA için yabancı bir ülkenin kurumuydu. Bu yüzden Türk Deltapine şirketi Borsa Kanunu 30/a maddesini kötüye kullanmış ve çiğnemiştir. Dahası, bu bağlantılarla ilgili olarak, Delta & Pine şirketi Borsa kanununun 13(b), (2)(a) maddesince hesapları, kitapları ve doğru kayıtları tutmada başarısız olmuş ve dolayısı ile bu yasayı da çiğnemiştir. Sonuç olarak, yabancı yetkililere usulsüz ödemelerde bulunduğu ve kayıtları yasalar çerçevesinde almadığı ispat edilen Delta & Pine Şirketi gerekli ve etkili sistem kontrolü yapmayı bu tür yasa çiğnemelerine göz yumarak Borsa Kanunu’nun 13(b), 2(b) maddesi uyarınca, FCPA’nın kurallarını çiğnemiştir.

IV.

Yukarıdaki açıklamalar göz önünde bulundurularak, Delta & Pine şirketinin 13(b), 2a'yı ve 15 U.S.C. § 78m (b)(2) (A)'yi çiğnediği, kayıtları, defterleri ve hesapları gereken şekilde tutmadığı, sertifika verenlerle arasındaki yasal süreci uygulamadığı 13(b)(2)(B), ve gereken statüde dâhili muhasebe kontrollerini tutacak bir sistemi yürütmediği ortaya çıkmıştır.

Yine yukarıdaki açıklamalar göz önünde bulundurularak, Türk Deltapine şirketinin Borsa kanunu 15 U.S.C. § 78dd-1, 30A maddesini ihlal ettiği, yasal olmadığı halde avantaj sağlamak için, işi garanti altına alabilmek için, yabancı yetkilileri ikna edebilmek adına onlara bir şey vermediği yada verme vaadinde bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Bu olaylar üzerine, komisyon Türk Deltapine şirketinin Borsa Kanunu 30A maddesini ve Delta & Pine şirketinin de Borsa kanunu 13(b)(2)(A) ile 13(b)(2)(B) maddelerini ihlal ettiğine karar vermiştir.

V

Davalı Delta & Pine Yükümlülükleri

1. Delta & Pine yöneticileri, bu karardan sonra 60 gün içerisinde, komisyona uygunsuz olmayan, bağımsız bir danışman ile Delta & Pine'in dâhili kontrollerini, kayıtlarını ve finansal rapor politikalarını, ayrıca FCPA'nın rüşvete karşı dâhili hesap kontrolü prosedürüne uygunluğunu inceleyerek, Kanunun 3(b)(2)(A), 13(b)(2)(B) ve 30A maddeleri ile Borsa Kanunu'nun [15 U.S.C. §§ 78m(b)(2)(A) & (B) ve de 78dd-1] gereğince Delta & Pine Şirketi, bağımsız denetim kurumu ile işbirliği yapıp, bu danışman defterler, kayıtlar, dosyalara el koyarak incelenmesi ve personelin dinlenmesini sağlamalıdır.
2. Bağımsız denetmen gereken belge ve bilgilere el koyduktan sonra 60 gün içerisinde FCPA yasalarına uygun olarak, federal güvenliğe de uygun olduğunu temin ederek bu prosedürü ve incelemeyi özetleyecek. Aynı şekilde, bu raporu Delta & Pine şirketi yöneticilerine de ulaştırırken, bu şirkette bu incelemenin bir kopyasının Borsa Kanunu Komisyonu Yürütücü Asistanı Kenneth R. Lench'e gönderildiğinden emin olmalıdır. (Washington, D.C. 20549-6041)
3. Bağımsız danışmanın raporunda belirtilen bütün tavsiyelere uyulacak; ancak 60 gün içerisinde Delta & Pine şirketi, bu raporlarda geçen kendileri için olumsuz ya da gereksiz düşündükleri tavsiyeyi geri bildirir. Uygun görüldüğü takdirde Delta & Pine şirketi itirazı 60 gün içinde yazılı olarak bildirecek. Delta & Pine ile bağımsız denetmenin raporuna itiraz etmediği raporu kabul etmiş sayılır.
4. Delta & Pine'in uyum programı süresince, bağımsız danışmanın Delta & Pine'in amaçlara uygun şekilde prosedürleri uyguladığını onaylaması, Delta & Pine'in uygulamalarının bu

prosedürlerle örtüşmesini onaylaması gerekir ve bağımsız denetmenin bulduklarını, bu prosedürün etkili olması adına Delta & Pine Hesap Komitesi ile paylaşacaktır. Denetmenin usulsüz ödemelerin yapılmış olduğuna ya da yapılabilirliğine, ya da teklif edilmiş olabileceğine dair muhtemel bilgileri ortaya çıkarmasına, işin içinde kimlerin yer aldığına ve ortaya çıkan herhangi bir ödeme ve sonucunu Delta & Pine şirketi Hesap İnceleme Komitesi'ne bildirmesine.

5. Bağımsız denetmen Delta & Pine Şirketi ile soruşturma tamamlanana dek ve tamamlandıktan sonra iki yıl içinde hiçbir ilişkide bulunamaz. Birlikte ticaret, danışmanlık dâhil hiçbir iş yapamaz. Ya da danışman Delta & Pine Şirketi'nin hiçbir çalışanı, yöneticisi ve üyesiyle soruşturma dışında muhatap olamaz. Yine denetmenin tanıdığı, yakını olan herhangi bir kişi ya da firma hiçbir suretle, Delta & Pine Şirketi ile yukarıda belirtildiği gibi kapsamda iş ve alışveriş yapamaz. İki yıllık süreç bitene dek, katiyen muhatap olamaz ve bu hükümlere aykırı davranamaz.

VI

Borsa Kanunu 21/C maddesi uyarınca:

- (i) Davalı Delta & Pine, Borsa Kanunu 13(b)(2)(A) ve 13(b)(2)(B); maddelerini ihlal etmekten ya da gelecekte ihlal edecek olmaktan men edilmiştir.
- (ii) Davalı Türk Deltapine Borsa Kanunu 30/A maddesini ihlal etmekten ve de gelecekte edecek olmaktan men edilmiştir.
- (iii) Delta & Pine bölüm 5'de bildirilen durumlara uygun davranmak zorundadır.

Komisyon Sekreteri

Nancy Morrisa

Not: Bu metin M. Maşuk Yıldız tarafından Sağlık ve Gıda Güvenliği Hareketi için bilgi amaçlı yapılmış bir tercüme olmayıp resmi nitelik taşımaz.